

**PARLAMENTARNA SKUPŠTINA
BOSNE I HERCEGOVINE**

172

Na osnovu člana 15. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" broj 102/09); te člana 41. stav 1) tačka (i) Poslovnika Predstavničkog doma ("Službeni glasnik BiH", brojevi: 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 i 87/09) i člana 26. stav 1) tačka (i) Poslovnika Doma naroda ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 91/06 i 91/07), Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 95. sjednici održanoj dana 19. marta 2010. godine, i Ustavnopravna komisija Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 54. sjednici, održanoj dana 25. marta 2010. godine utvrdile su prečišćeni tekst Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, ("Službeni glasnik BiH" brojevi 16/03 i 102/09) u kojem su naznačeni dani stupanja na snagu navedenog zakona i njegove izmjene i dopune.

ZAKON

**O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

PREČIŠĆENI TEKST

DIO PRVI - OPĆE ODREDBE

Član 1.

Ovim Zakonom uređuje se, promovira i štiti ravnopravnost spolova, garantiraju jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na spol, u javnoj i u privatnoj sferi društva, te uređuje zaštita od diskriminacije na osnovu spola.

Član 2.

- (1) Osobe muškog i ženskog spola su ravnopravne.
- (2) Puna ravnopravnost spolova garantira se u svim oblastima društva, uključujući ali ne ograničavajući se na oblasti obrazovanja, ekonomije, zapošljavanja i rada, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, sportu, kulturi, javnom životu i medijima, bez obzira na bračno i porodično stanje.
- (3) Diskriminacija na osnovu spola i spolne orijentacije zabranjena je.
- (4) Diskriminacijom se ne smatra uvođenje, donošenje i provođenje privremenih posebnih mjera s ciljem otklanjanja

ISSN 1512-7486 - bosanski jezik
ISSN 1512-7494 - hrvatski jezik
ISSN 1512-7508 - srpski jezik

postojeće neravnopravnosti, promoviranja jednakosti i zaštite ravnopravnosti spolova.

- (5) Diskriminacijom po osnovu spola ne smatra se norma, kriterij ili praksa koju je moguće objektivno opravdati postizanjem zakonitog cilja, proporcionalnog poduzetim nužnim i opravdanim mjerama.

DIO DRUGI - DISKRIMINACIJA

Član 3.

- (1) Diskriminacija po osnovu spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili grupe osoba zasnovano na spolu zbog kojeg se osobama ili grupi osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.
- (2) U svojim oblicima diskriminacija može biti direktna, indirektna, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovu spola.

Član 4.

- (1) Direktna diskriminacija po osnovu spola postoji kada je osoba ili grupa osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili grupu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.
- (2) Indirektna diskriminacija po osnovu spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovede ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili grupu osoba jednog spola u poređenju sa osobom ili grupom osoba drugog spola.

Član 5.

- (1) Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje po osnovu spola kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak.
- (2) Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili grupe osoba, ili kojim se postiže takav učinak, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.
- (3) Poticanje na diskriminaciju zasnovano na spolu, ako je počinjeno sa namjerom, izjednačava se sa diskriminacijom u smislu člana 3. ovog Zakona.

Član 6.

- (1) Nasilje po osnovu spola je zabranjeno.
- (2) Nasilje po osnovu spola je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanijeta fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputavaju osobu ili grupu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.
- (3) Nasilje po osnovu spola uključuje, ali se ne ograničava, na:
 - a) nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu;
 - b) nasilje koje se dešava u široj zajednici;
 - c) nasilje koje počine ili toleriraju organi vlasti i drugi ovlašteni organi i pojedinci;
 - d) nasilje po osnovu spola u slučaju oružanih sukoba.
- (4) Nadležne vlasti obavezne su poduzeti odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja nasilja po osnovu spola u javnoj i privatnoj sferi života, te osigurati instrumente pružanja zaštite, pomoći i naknade žrtvama.
- (5) Nadležne vlasti obavezne su poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući a ne ograničavajući se, na oblast obrazovanja radi eliminacije predrasuda, običaja i svih drugih praksi baziranih na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kojeg spola, kao i na stereotipnim ulogama osoba muškog i ženskog spola. Ovo uključuje, ali nije ograničeno na edukaciju i podizanje svijesti među državnim službenicima, u javnosti i na druge načine.

Član 7.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili grupa osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog odbijanja naloga za diskriminativnim postupanjem, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije na osnovu spola ili ako je na bilo koji drugi način sudjelovao u postupku vođenom povodom diskriminacije na osnovu spola.

Član 8.

- (1) Posebne mjere se uvode privremeno radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova i ne smatraju se diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti proporcionalne, primjerene i nužne.
- (2) Nadležni državni, entitetski, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života.

DIO TREĆI - DEFINICIJE

Član 9.

U smislu ovog Zakona smatra se:

- a) **spol** predstavlja biološke i psihološke karakteristike po kojima se razlikuju osobe muškog i ženskog spola, a označava i gender/rod kao sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškog i ženskog spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim faktorima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije i kroz vrijeme su promjenljivi;
- b) **ravnopravnost spolova** znači da su osoba muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata;
- c) **ravnopravan tretman** svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsustva diskriminacije po osnovu spola;
- d) **jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol** podrazumijeva odsustvo prepreka za ekonomsko, političko i društveno učešće po osnovu spola;
- e) **Diskriminacija u jeziku** postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam;
- f) **Institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova** predstavljaju tijela i osobe koja uspostavljaju nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini radi provođenja Zakona o ravnopravnosti spolova u BiH, koordiniranja i realizacije program-

skih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provođenja međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova;

- g) **Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine** je strategija kojom se definiraju programski ciljevi za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi.

DIO ČETVRTI - OBRAZOVANJE

Član 10.

- (1) Svi imaju jednaka prava na obrazovanje, bez obzira na spol.
- (2) Obrazovna institucija ne smije vršiti diskriminaciju zasnovanu na spolu u vezi sa:
 - a) uslovima prijema;
 - b) odbijanjem prijema;
 - c) načinom pružanja usluga i beneficija;
 - d) isključenjem iz procesa obrazovanja;
 - e) vrednovanjem dostignutih rezultata u toku obrazovanja;
 - f) jednakim uslovima u stvaranju karijere i profesionalnom usmjeravanju, stručnom usavršavanju i sticanju diploma;
 - g) u drugim mogućim slučajevima.

Član 11.

- (1) Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe obezbijedit će da planovi i programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sistema, koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova.
- (2) Sadržaji, koji promoviraju jednakost spolova, sastavni su dio nastavnog programa za sve nivoe obrazovanja.
- (3) Nadležne vlasti, obrazovne institucije i druge pravne osobe obezbijedit će efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije i seksualnog uznemiravanja i neće preduzimati nikakve disciplinske ili druge kaznene mjere prema osobi, zbog činjenice da se on/ona žalio/la na diskriminaciju, uznemiravanje, ili seksualno uznemiravanje, ili je svjedočio/la o diskriminaciji, uznemiravanju, ili seksualnom uznemiravanju.

DIO PETI - ZAPOŠLJAVANJE, RAD I PRISTUP SVIM OBLICIMA RESURSA

Član 12.

- (1) Svi su ravnopravni u procesu zapošljavanja po osnovu spola.
- (2) U suprotnosti je s ovim Zakonom svaka diskriminacija zasnovana na spolu u procesu ponude zapošljavanja, otvorenog oglasa, postupku popune slobodnih radnih mjesta, radnog odnosa i otkaza radnog odnosa, osim u slučajevima predviđenim članom 8. ovog Zakona.

Član 13.

- (1) Zabranjena diskriminacija po osnovu spola u radu i radnim odnosima je:
 - a) neprimjenjivanje jednake plaće i drugih beneficija za isti rad, odnosno za rad jednake vrijednosti;
 - b) onemogućavanje napredovanja u poslu pod jednakim uslovima;
 - c) onemogućavanje jednakih uslova za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje;
 - d) neravnomyjerna prilagođenost radnih i pomoćnih prostorija i opreme poslodavca biološko-fiziološkim potrebama zaposlenika oba spola;
 - e) različit tretman zbog trudnoće, poroda ili korištenja prava na porodiljsko odsustvo, što uključuje i onemogućavanje povratka na isti, ili jednako plaćen posao u istom nivou, nakon isteka porodiljskog odsustva, kao i različit tretman muškaraca i žena u vezi s donošenjem odluke o korištenju odsustva nakon rođenja djeteta;
 - f) bilo koji nepovoljni tretman roditelja ili staratelja u uskladjivanju obaveza iz porodičnog i profesionalnog života;
 - g) organiziranje posla, podjele zadataka ili na drugi način određivanja uslova rada, otkazivanje radnog odnosa, tako da se na osnovu spola ili bračnog statusa zaposleniku

- odjeljuje nepovoljniji status u odnosu na druge zaposlenike;
- h) svaka druga radnja ili djelo koje predstavlja neki od oblika direktne ili indirektno diskriminacije utvrđene članom 4. ovog Zakona.
- (2) Poslodavac je dužan preduzeti efikasne mjere u cilju sprečavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije po osnovu spola u radu i radnim odnosima utvrđenim stavom (1) ovog člana, te ne smije preduzimati nikakve mjere prema zaposleniku/ci zbog činjenice da se on/ona žalio/la na uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i diskriminaciju po osnovu spola.

Član 14.

- (1) Opći i posebni kolektivni ugovori treba da budu usklađeni s odredbama ovog Zakona i osiguraju jednake mogućnosti bez obzira na spol.
- (2) Sindikati i udruženja poslodavaca imat će posebnu ulogu u osiguranju jednake zaštite prava na rad i uslova pri zapošljavanju i osigurati a da ne postoji diskriminacija na osnovu spola među članovima, bilo da je direktna ili indirektna.

Član 15.

- (1) Svi imaju jednaka prava pristupa ekonomskom poslovanju, bez obzira na spol, što podrazumijeva jednak tretman u pristupu svim ekonomskim resursima, privatizaciji, pristupu i korištenju kredita i drugih oblika finansijske pomoći, dozvola i registracija za poslovanje, kao i uslova za njihovo dobijanje.
- (2) Jednak tretman i jednake mogućnosti, te eliminacija diskriminacije obezbijedit će se i za žene na selu, kako bi se omogućio njihov ekonomski opstanak i opstanak njihove porodice.

DIO ŠESTI - SOCIJALNA ZAŠTITA

Član 16.

- (1) Svi imaju jednaka prava na socijalnu zaštitu bez obzira na spol.
- (2) Zabranjena je diskriminacija na osnovu spola u uživanju svih oblika socijalnih prava utvrđenih važećim zakonima, a posebno u slučajevima:
- podnošenja zahtjeva za ostvarivanje bilo kojeg prava iz oblasti socijalne zaštite;
 - postupka utvrđivanja i načina korištenja socijalnih prava i utvrđenih beneficija;
 - prestanaka uživanja utvrđenih prava.

Član 17.

Nadležne vlasti osigurat će da zakoni i drugi akti, te mehanizmi koji se odnose na pristup i korištenje socijalne zaštite nisu diskriminirajući po osnovu spola, bilo direktno ili indirektno.

DIO SEDMI - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Član 18.

- (1) Svi imaju jednako pravo na zdravstvenu zaštitu, dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje porodice, bez obzira na spol.
- (2) Zdravstvene institucije preduzet će sve mjere u cilju sprečavanja diskriminacije po osnovu spola u uživanju svih oblika zdravstvene zaštite.
- (3) Nadležni organi vlasti preduzet će posebne mjere u cilju zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja žena.

DIO OSMI - SPORT I KULTURA

Član 19.

- (1) Svi imaju jednaka prava i mogućnosti učešća i pristupa sportskom i kulturnom životu bez obzira na spol.
- (2) Nadležni organi vlasti, institucije i pravne osobe dužni su preduzeti sve mjere u cilju sprečavanja diskriminacije po osnovu spola, a radi obezbjeđenja jednakih mogućnosti za:
- pristup grani sporta ili kulturnom pravcu;
 - razvoj i pružanje potpore pojedinim granama sporta ili kulturnog pravca;

- c) dodjeljivanje nagrada zajednice za izuzetna sportska i kulturna dostignuća unutar iste grane sporta ili kulturnog pravca.

DIO DEVETI - JAVNI ŽIVOT

Član 20.

- (1) Državna tijela na svim nivoima organizacije vlasti, i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, političke stranke, pravna lica s javnim ovlaštenjima, pravna lica koja su u vlasništvu ili pod kontrolom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javni organ vrši kontrolu, osigurat će i promovirati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obaveza postoji i za sve ovlaštene predlagачe prilikom izbora predstavnika i delegacija u međunarodnim organizacijama i tijelima.
- (2) Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u procentu 40% u tijelima iz stava (1) ovog člana.
- (3) Diskriminacijom po osnovu spola smatra se situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost iz stava (2) ovog člana.
- (4) Tijela iz stava (1) ovog člana u cilju ostvarivanja ravnopravne zastupljenosti spolova i otklanjanja diskriminacije dužna su donositi posebne mjere propisane članom 8. ovog Zakona.

DIO DESETI - MEDIJI

Član 21.

- (1) Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol.
- (2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol.
- (3) Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

DIO JEDANAESTI - STATISTIČKE EVIDENCIJE

Član 22.

- (1) Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim nivoima, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim preduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu.
- (2) Statistički podaci i informacije, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, u skladu sa stavom (1) ovog člana, moraju biti sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti.

DIO DVANAESTI - SUDSKA ZAŠTITA

Član 23.

- (1) Svako ko smatra da je žrtva diskriminacije ili da mu je diskriminacijom povrijeđeno neko pravo može tražiti zaštitu tog prava u postupku u kojem se odlučuje o tom pravu kao glavnom pitanju, a može tražiti i zaštitu u posebnom postupku za zaštitu od diskriminacije u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/09).
- (2) Žrtva diskriminacije prema odredbama ovog Zakona ima pravo na naknadu štete prema propisima koji uređuju obligacione odnose.
- (3) Sve odluke nadležnih sudskih organa povodom povrede neke od odredbi ovog Zakona, bit će dostavljene Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine od strane sudova na nivou Bosne i Hercegovine i Gender Centru Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centru Republike Srpske od strane sudova u entitetima Bosne i Hercegovine.

DIO TRINAESTI - OBAVEZE NADLEŽNIH ORGANA VLASTI

Član 24.

- (1) Organi vlasti na državnom i entitetskom nivou, kantonalni organi i organi jedinica lokalne samouprave, pravne osobe sa javnim ovlaštenjima, pravne osobe u većinskom vlasništvu države, u okviru svojih nadležnosti, dužni su poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provođenja odredbi

- propisanih ovim Zakonom i Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
- donošenje programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima i na svim nivoima vlasti;
 - donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja sa odredbama ovog Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - provodenje aktivnosti i mjera Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine kroz redovne programe rada uz osiguranje budžetskih sredstava;
 - osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu;
 - Sastavni dio programa mjera radi postizanja ravnopravnosti spolova u svim oblastima uključuje, ali se ne ograničava na:
 - analizu stanja spolova u određenoj oblasti;
 - implementaciju donesenih državnih politika kroz akcione planove za ravnopravnost spolova;
 - mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenoj oblasti.
- (2) Nadležni zakonodavni, izvršni i organi uprave svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini obavezni su osnovati odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provodenje međunarodnih standarda u oblasti ravnopravnosti spolova.
- (3) Nadležni državni, entitetski i kantonalni organi vlasti, kao i organi jedinica lokalne samouprave dužni su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti prije upućivanja u zakonsku proceduru dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova iz stava (2) ovog člana radi usaglašavanja sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

DIO ČETRNAESTI - PRAĆENJE I NADZOR NAD PROVOĐENJEM OVOG ZAKONA

Član 25.

- Nadzor nad provođenjem ovog Zakona obavlja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).
- Radi praćenja primjene ovog Zakona, u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, formira se Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).
- Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine organizira se i radi u skladu s posebnom odlukom koju, na prijedlog Ministarstva iz stava (1) ovog člana, donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Član 26.

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine u okviru svojih nadležnosti obavlja sljedeće poslove:

- prati i analizira stanje ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini na osnovu izvještaja koje sačinjava Agencija i izvještaja entitetskih gender centara i o tome godišnje izvještava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Na osnovu rezultata analiza i praćenja sačinjava posebne izvještaje, mišljenja, sugestije i preporuke radi upućivanja nadležnim tijelima na državnom nivou;
- utvrđuje metodologiju izrade izvještaja o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini;
- Inicira i koordinira izradu Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine, u saradnji sa entitetskim gender centrima, a koji usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
- prati primjenu i vrši koordinaciju aktivnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu implementacije Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine iz člana 24. stav (2) ovog Zakona;
- saraduje sa institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova u institucijama na državnom nivou;
- u postupku pripreme nacrtu i prijedloga zakona, podzakonskih i drugih normativnih akata, strategija, planova i programa, a prije dostavljanja Vijeću ministara

Bosne i Hercegovine, daje mišljenje o usaglašenosti navedenih akata sa ovim Zakonom i međunarodnim standardima o ravnopravnosti spolova;

- daje inicijativu i učestvuje u pripremi zakona, podzakonskih i drugih akata, strategija, planova i programa, koji se donose na nivou Bosne i Hercegovine, u cilju utvrđivanja mjera za postizanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života;
- daje inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune propisa u slučaju neusaglašenosti sa odredbama ovog Zakona, domaćim i međunarodnim standardima o ravnopravnosti spolova;
- prima i obrađuje molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ovog Zakona;
- Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine donosi Jedinstvena pravila za primanje i obrađivanje molbi, žalbi i predstavki osoba i grupa osoba i iz tačke i. ovog člana;
- predstavlja i koordinira aktivnosti, u okviru svoje nadležnosti, na međunarodnom i regionalnom nivou;
- nadzire provodenje ovog Zakona i u saradnji sa Genderom Centrom Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centrom Republike Srpske i priprema izvještaje o ispunjavanju međunarodnih obveza u oblasti ravnopravnosti spolova;
- saraduje u okviru svoje nadležnosti sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda;
- vrši aktivnosti na promociji ravnopravnosti spolova;
- obavlja ostale poslove u cilju provođenja ovog Zakona.

Član 27.

- Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske prate primjenu Zakona na nivou entiteta i u tu svrhu naročito obavljaju sljedeće poslove:

- prate usaglašenost zakona i drugih akata, politika, strategija, planova i programa koji se donose na nivou entiteta, sa domaćim i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - daju mišljenje o usaglašenosti zakona i drugih akata, politika, strategija, planova i programa koje se donose na nivou entiteta sa odredbama ovog zakona i drugim domaćim i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova i pokreću inicijative za usaglašavanje;
 - prate i analiziraju stanje ravnopravnosti spolova u entitetima;
 - pripremaju i sačinjavaju redovne i posebne izvještaje o stanju ravnopravnosti spolova u određenim oblastima, pripremaju i sačinjavaju informacije, mišljenja i preporuke koje dostavljaju vladama entiteta i drugim nadležnim organima i tijelima;
 - primaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i grupa osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ovog Zakona u skladu sa Jedinstvenim pravilima iz člana 26. stav (1) tačka i);
 - saraduju sa institucionalnim mehanizmima iz člana 24. stav (2) ovog Zakona;
 - predstavljaju i koordiniraju aktivnosti, u okviru svoje nadležnosti, na regionalnom nivou;
 - saraduju sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda;
 - pružaju stručnu i savjetodavnu podršku i pomoć svim institucijama sistema i drugim partnerima.
- Gender Centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske obavljaju i druge poslove u vezi sa unaprijeđenjem i promocijom ravnopravnosti spolova u entitetima.

Član 28.

Nadležni organi vlasti i druge državne institucije, poslodavci, te druge pravne i fizičke osobe, dužni su pružiti sve potrebne informacije i omogućiti uvid u dokumentaciju na zahtjev Agencije, Gender centra FBiH i Gender centra RS odmah, a najkasnije u roku od 15 dana.

DIO PETNAESTI - KAZNE NE ODREDBE**Član 29.**

Ko na osnovu spola vrši nasilje, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje kojim se ugrozi mir, duševno zdravlje i tjelesni integritet kaznit će se kaznom zatvora od 6 mjeseci do 5 godina.

Član 30.

(1) Novčanom kaznom od 1.000 KM do 30.000 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- ne preduzme odgovarajuće mjere i efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije po osnovu spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja;
 - ne preduzme odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja zabranjene diskriminacije po osnovu spola u radu i radnim odnosima kako je definirano članom 12. i 13. ovog Zakona;
 - ne obezbijedi planove, programe i metodologije u obrazovnim institucijama koje će garantirati eliminaciju stereotipnih programa, koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost među spolovima;
 - ne razvrstava po spolu statističke podatke i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju;
 - ne omogući javnosti uvid u statističke podatke koji se vode shodno ovom Zakonu;
 - na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način predstavlja bilo koju osobu javno, s obzirom na spol.
- (2) Za prekršaj iz stava (1) ovog člana kaznit će se novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM i odgovorna osoba u pravnoj osobi, kao i pojedinci koji samostalno obavljaju djelatnost ličnim radom sredstvima u svojini građana.
- (3) Nijedna odredba ovog člana ne može se tumačiti kao ograničavanje ili umanjivanje prava na vođenje krivičnog ili građanskog postupka, pod uslovima propisanim ovim Zakonom.
- (4) Do donošenja odgovarajućeg zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine, prekršajni postupak po odredbama ovog Zakona vodit će organi nadležni za ovaj postupak u entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.
- (5) Novčana kazna naplaćuje se u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.
- (6) Rješenja o prekršajima izvršavaju se u skladu s važećim zakonom entiteta, odnosno Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Član 31.

Procesuiranje i donošenje odluka zbog krivičnog djela i djela prekršaja utvrđenih ovim zakonom hitne je prirode i ima prioritet u radu nadležnih organa.

DIO ŠESTNAESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Član 32.**

- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predložit će formiranje Agencije za ravnopravnost spolova u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.
- Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi uskladit će se s odredbama ovog Zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci.

Član 33.

Prečišćeni tekst Zakona bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01/1,02/1-02-3-23/10
25. marta 2010. godine

Predsjedavajući Ustavnopravne komisije Predstavnčkog doma Parlamentarne skupštine BiH	Predsjedavajući Ustavnopravne komisije Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
Šefik Džaferović, s. r.	Ivo Miro Jović, s. r.

Temeljem članka 15. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" broj 102/09); te članka 41. stavak 1) točka (i) Poslovnika Zastupničkog doma ("Službeni glasnik

BiH", brojevi 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 i 87/09) i članka 26. stavka 1) točka (i) Poslovnika Doma naroda ("Službeni glasnik BiH", br. 33/06, 41/06, 91/06 i 91/07), Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 95. sjednici održanoj dana 19. ožujka 2010. godine, i Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine na 54. sjednici, održanoj dana 25. ožujka 2010. godine, utvrdila su pročišćeni tekst Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, ("Službeni glasnik BiH" brojevi 16/03 i 102/09) u kojem su naznačeni dani stupanja na snagu navedenog zakona i njegove izmjene i dopune.

ZAKON**O RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA
U BOSNI I HERCEGOVINI****PROČIŠĆENI TEKST****DIO PRVI - OPĆE ODREDBE****Članak 1.**

Ovim se Zakonom uređuje, promiče i štiti ravnopravnost spolova, jamče jednake mogućnosti i ravnopravan tretman svih osoba, bez obzira na spol, u javnoj i privatnoj društvenoj sferi, te uređuje zaštita od diskriminacije po osnovi spola.

Članak 2.

- Osobe muškog i ženskog spola su ravnopravne.
- Puna ravnopravnost spolova jamči se u svim društvenim područjima, uključujući ali se ne ograničavajući na područja obrazovanja, gospodarstva, zapošljavanja i rada, socijalne i zdravstvene skrbi, sporta, kulture, javnog života i medija, bez obzira na bračno i obiteljsko stanje.
- Diskriminacija na temelju spola i spolne orijentacije zabranjena je.
- Diskriminacijom se ne smatra uvođenje, donošenje i provedba privremenih posebnih mjera s ciljem otklanjanja postojeće neravnopravnosti, promicanja jednakosti i zaštite ravnopravnosti spolova.
- Diskriminacijom po osnovi spola ne smatra se norma, kriterij ili praksa koju je moguće objektivno opravdati postizanjem zakonitog cilja, razmjernog poduzetim nužnim i opravdanim mjerama.

DIO DRUGI - DISKRIMINACIJA**Članak 3.**

- Diskriminacija po osnovi spola je svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe ili skupine osoba utemeljeno na spolu zbog kojega se osobama ili skupini osoba otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava ili sloboda.
- Po obliku diskriminacija može biti izravna, neizravna, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, poticanje na diskriminaciju i nasilje po osnovi spola.

Članak 4.

- Izravna diskriminacija po osnovi spola postoji kada je osoba ili skupina osoba bila tretirana, tretira se ili može biti tretirana nepovoljnije u odnosu na drugu osobu ili skupinu osoba u istoj ili sličnoj situaciji.
- Neizravna diskriminacija po osnovi spola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterij ili praksa jednaka za sve je dovela, dovede ili bi mogla dovesti u nepovoljniji položaj osobu ili skupinu osoba jednoga spola u usporedbi s osobom ili skupinom osoba drugoga spola.

Članak 5.

- Uznemiravanje je svako neželjeno ponašanje utemeljeno na spolu kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili skupine osoba i stvoriti zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje ili kojim se postiže takav učinak.
- Seksualno uznemiravanje je svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja spolne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo osobe ili skupine osoba, ili kojim se postiže takav učinak, osobito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.

- (3) Poticanje na diskriminaciju utemeljenu na spolu, ako je počinjeno s nakanom, izjednačava se s diskriminacijom u smislu članka 3. ovog Zakona.

Članak 6.

- (1) Zabranjeno je nasilje utemeljeno na spolu.
 (2) Nasilje utemeljeno na spolu je svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanosena tjelesna, duševna, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem, koje sputava osobu ili skupinu osoba da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života.
 (3) Nasilje utemeljeno na spolu uključuje, ali se ne ograničava na:
 a) nasilje koje se događa u obitelji ili kućanstvu;
 b) nasilje koje se događa u široj zajednici;
 c) nasilje koje počine ili toleriraju tijela vlasti i druga ovlaštena tijela i pojedinci;
 d) nasilje utemeljeno na spolu u slučaju oružanih sukoba.
 (4) Nadležne vlasti obvezne su poduzeti odgovarajuće mjere radi otklanjanja i sprečavanja nasilja utemeljenog na spolu u javnoj i privatnoj sferi života, te osigurati instrumente pružanja zaštite, pomoći i naknade žrtvama.
 (5) Nadležne vlasti obvezne su poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući a ne ograničavajući se na područje obrazovanja, radi otklanjanja predrasuda, običaja i svih drugih praksi utemeljenih na ideji inferiornosti ili superiornosti bilo kojega spola, kao i na stereotipnim ulogama osoba muškog i ženskog spola. To uključuje, ali nije ograničeno na izobrazbu i podizanje svijesti među državnim službenicima, u javnosti i na druge načine.

Članak 7.

Viktimizacija je oblik diskriminacije koji postoji kada se osoba ili skupina osoba dovede u nepovoljniji položaj zbog odbijanja naloga za diskriminatorno postupanje, prijave diskriminacije, svjedočenja u postupku zaštite od diskriminacije po osnovi spola ili ako je na bilo koji drugi način sudjelovala u postupku vođenom u slučaju diskriminacije po osnovi spola.

Članak 8.

- (1) Posebne se mjere privremeno uvode radi ostvarivanja stvarne ravnopravnosti spolova i ne smatraju se diskriminacijom, uključujući norme, kriterije ili prakse koje je moguće objektivno opravdati legitimnim ciljem, a moraju biti razmjerne, primjerene i nužne.
 (2) Nadležna državna, entitetska, kantonalna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave propisuju posebne mjere zakonima i drugim propisima, drugim aktima, politikama, strategijama i planovima kojima se uređuju pojedina područja društvenog života.

DIO TREĆI - DEFINICIJE

Članak 9.

Izrazi korišteni u ovome Zakonu imaju sljedeća značenja:

- a) **spol** su biološka i psihološka svojstva po kojima se razlikuju osobe muškoga i ženskoga spola, a označava i gender/rod kao sociološki i kulturološki uvjetovanu razliku između osoba muškoga i ženskoga spola i odnosi se na sve uloge i osobine koje nisu uvjetovane ili određene isključivo prirodnim ili biološkim čimbenicima, nego su prije proizvod normi, prakse, običaja i tradicije i vremenom su promjenljivi;
 b) **ravnopravnost spolova** znači da su osoba muškog i ženskog spola jednako prisutne u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata;
 c) **ravnopravan tretman** svih osoba muškog i ženskog spola podrazumijeva osiguranje odsutnosti diskriminacije po osnovi spola;
 d) **jednake mogućnosti svih osoba bez obzira na spol** podrazumijeva odsutnost zapreka za gospodarsko, političko i društveno sudjelovanje po osnovi spola;
 e) **diskriminacija u jeziku** postoji kada se koristi isključivo jedan gramatički rod kao generički pojam;

- f) **institucionalni mehanizmi za ravnopravnost spolova** su tijela i osobe koje uspostavljaju nadležna zakonodavna, izvršna i tijela uprave svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini radi provedbe Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinacije i realizacije programskih ciljeva iz Gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine i osiguranja provedbe međunarodnih standarda u području ravnopravnosti spolova;
 g) **Gender akcijski plan Bosne i Hercegovine** je strategija kojom se utvrđuju programski ciljevi za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim područjima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi.

DIO ČETVRTI - OBRAZOVANJE

Članak 10.

- (1) Svi imaju jednaka prava na obrazovanje, bez obzira na spol.
 (2) Obrazovna institucija ne smije vršiti diskriminaciju utemeljenu na spolu u svezi:
 a) uvjeta prijema;
 b) odbijanja prijema;
 c) načina pružanja usluga i beneficija;
 d) isključenja iz procesa obrazovanja;
 e) vrednovanja dostignutih rezultata u tijeku obrazovanja;
 f) jednakih uvjeta u stvaranju karijere i profesionalnog usmjeravanja, stručnog usavršavanja i stjecanja diploma;
 g) u drugih mogućih slučajeva.

Članak 11.

- (1) Mjerodavne vlasti, obrazovne ustanove i druge pravne osobe osigurat će da planovi i programi i metodologije osiguraju uspostavu obrazovnog sustava, koji će garantirati eliminaciju nastavnih programa koji sadrže stereotipnu društvenu ulogu muškarca i žene, a koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost spolova.
 (2) Sadržaji, koji promoviraju jednakost spolova, sastavni su dio nastavnog programa za sve razine obrazovanja.
 (3) Mjerodavne vlasti, obrazovne ustanove i druge pravne osobe osigurat će efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije i seksualnog uznemiravanja i neće poduzimati nikakve stegovne ili druge kaznene mjere prema osobi, zbog činjenice da se on/ona žalio/la na diskriminaciju, uznemiravanje, ili seksualno uznemiravanje, ili je svjedočio/la o diskriminaciji, uznemiravanju, ili seksualnom uznemiravanju.

DIO PETI - UPOŠLJAVANJE, RAD I PRISTUP SVIM OBLICIMA RESURSA

Članak 12.

- (1) Svi su ravnopravni u procesu upošljavanja na temelju spola.
 (2) U suprotnosti je s ovim Zakonom svaka diskriminacija utemeljena na spolu u procesu ponude upošljavanja, otvorenog oglasa, postupku popune slobodnih radnih mjesta, radnog odnosa i otkaza radnog odnosa, osim u slučajevima predviđenim člankom 8. ovog Zakona.

Članak 13.

- (1) Zabranjena diskriminacija po osnovi spola u radu i radnim odnosima je:
 a) neprimjenjivanje jednake plaće i drugih beneficija za isti rad, odnosno za rad jednake vrijednosti;
 b) onemogućavanje napredovanja u poslu pod jednakim uvjetima;
 c) onemogućavanje jednakih uvjeta za obrazovanje, osposobljavanje i stručno usavršavanje;
 d) neravnopravna prilagođenost radnih i pomoćnih prostorija i opreme poslodavca biološko-fiziološkim potrebama uposlenika oba spola;
 e) različit tretman zbog trudnoće, porođaja ili korištenja prava na porodiljski dopust, što uključuje i onemogućavanje povratka na isti, ili jednako plaćen posao na istoj razini, nakon isteka porodiljskog dopusta, kao i različit tretman muškaraca i žena u svezi donošenja odluke o korištenju odsutnosti nakon rođenja djeteta;
 f) bilo koji nepovoljni tretman roditelja ili staratelja u usklađivanju obveza iz obiteljskog i profesionalnog života;

- g) organiziranje posla, podjele zadataka, ili na drugi način određivanja uvjeta rada, otkazivanje radnoga odnosa, tako da se na temelju spola ili bračnog statusa uposleniku dodjeljuje nepovoljniji status u odnosu na druge uposlenike;
 - h) svaka druga radnja ili djelo koje predstavlja neki od oblika izravne ili neizravne diskriminacije utvrđene člankom 4. ovog Zakona.
- (2) Poslodavac je dužan poduzeti efikasne mjere u svrhu sprečavanja uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima utvrđenim stavkom (1) ovoga članka, te ne smije poduzimati nikakve mjere prema uposleniku/ci zbog činjenice da se on/ona žalio/la na uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i diskriminaciju na temelju spola.

Članak 14.

- (1) Opći i posebni kolektivni ugovori trebaju biti usuglašeni s odredbama ovoga Zakona i osigurati jednake mogućnosti bez obzira na spol.
- (2) Sindikati i udruge poslodavaca imat će posebnu ulogu u osiguranju jednake zaštite prava na rad i uvjeta pri upošljavanju i osigurat će da ne postoji diskriminacija na temelju spola među članovima, bilo da je izravna ili neizravna.

Članak 15.

- (1) Svi imaju jednaka prava pristupa ekonomskom poslovanju, bez obzira na spol, što podrazumijeva jednak tretman u pristupu svim ekonomskim resursima, privatizaciji, pristupu i korištenju kredita i drugih oblika finansijske pomoći, dozvola i registracija za poslovanje, kao i uvjeta za njihovo dobivanje.
- (2) Jednak tretman i jednake mogućnosti, te eliminacija diskriminacije osigurat će se i za žene na selu, kako bi se omogućilo njihov ekonomski opstanak i opstanak njihove obitelji.

DIO ŠESTI - SOCIJALNA ZAŠTITA

Članak 16.

- (1) Svi imaju jednaka prava na socijalnu zaštitu bez obzira na spol.
- (2) Zabranjena je diskriminacija na temelju spola u uživanju svih oblika socijalnih prava utvrđenih važećim zakonima, a posebno u slučajevima:
 - a) podnošenja zahtjeva za ostvarenje bilo kojeg prava iz oblasti socijalne zaštite;
 - b) postupka utvrđivanja i načina korištenja socijalnih prava i utvrđenih beneficija;
 - c) prestanka uživanja utvrđenih prava.

Članak 17.

Mjerodavne će vlasti osigurati da zakoni i drugi akti, te mehanizmi, koji se odnose na pristup i korištenje socijalne zaštite, nisu diskriminirajući na temelju spola, bilo izravno ili neizravno.

DIO SEDMI - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Članak 18.

- (1) Svi imaju jednako pravo na zdravstvenu zaštitu, dostupnost zdravstvenim uslugama, uključujući i one koje se odnose na planiranje obitelji, bez obzira na spol.
- (2) Zdravstvene će institucije poduzeti sve mjere u svrhu sprečavanja diskriminacije na temelju spola u uživanju svih oblika zdravstvene zaštite.
- (3) Mjerodavni će organi vlasti poduzeti posebne mjere u svrhu zaštite i unapređenja reproduktivnog zdravlja žena.

DIO OSMI - ŠPORT I KULTURA

Članak 19.

- (1) Svi imaju jednaka prava i mogućnosti sudjelovanja i pristupa športskom i kulturnom životu bez obzira na spol.
- (2) Mjerodavni organi vlasti, institucije i pravne osobe dužni su poduzeti sve mjere u svrhu sprečavanja diskriminacije na temelju spola, a radi osiguranja jednakih mogućnosti za:
 - a) pristup grani športa ili kultumom pravcu;

- b) razvoj i pružanje potpore pojedinim granama športa ili kulturnoga pravca;
- c) dodjeljivanje nagrada zajednice za izuzetna športska i kulturna dostignuća unutar iste grane športa ili kulturnog pravca.

DIO DEVETI - JAVNI ŽIVOT

Članak 20.

- (1) Državna tijela na svim razinama ustroja vlasti i tijela lokalne samouprave, uključujući zakonodavnu, izvršnu i sudbenu vlast, političke stranke, pravne osobe s javnim ovlastima, pravne osobe koje su u vlasništvu ili pod nadzorom države, entiteta, kantona, grada ili općine ili nad čijim radom javno tijelo provodi nadzor, osigurat će i promicati ravnopravnu zastupljenost spolova u upravljanju, procesu odlučivanja i predstavljanju. Ova obveza postoji i za sve ovlaštene predlagatelje prilikom izbora zastupnika i izaslanstava u međunarodnim organizacijama i tijelima.
- (2) Ravnopravna zastupljenost spolova postoji u slučaju kada je jedan od spolova zastupljen najmanje u postotku od 40% u tijelima iz stavka (1) ovoga članka.
- (3) Diskriminacijom po osnovi spola smatra se situacija kada ne postoji ravnopravna zastupljenost iz stavka (2) ovoga članka.
- (4) Tijela iz stavka (1) ovoga članka u svrhu ostvarivanja ravnopravne zastupljenosti spolova i otklanjanja diskriminacije dužna su donositi posebne mjere propisane člankom 8. ovoga Zakona.

DIO DESETI - MEDIJI

Članak 21.

- (1) Svi imaju pravo pristupa medijima bez obzira na spol.
- (2) Zabranjeno je javno prikazivanje i predstavljanje bilo koje osobe na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način, s obzirom na spol.
- (3) Mediji su dužni kroz programske koncepte razvijati svijest o ravnopravnosti spolova.

DIO JEDANAESTI - STATISTIČKE EVIDENCIJE

Članak 22.

- (1) Svi statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u državnim organima na svim razinama, javnim službama i ustanovama, državnim i privatnim poduzećima i ostalim subjektima moraju biti prikazani po spolu.
- (2) Statistički podaci i informacije koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju, sukladno stavku (1) ovoga članka, moraju biti sastavni dio statističke evidencije i dostupni javnosti.

DIO DVANAESTI - SUDBENA ZAŠTITA

Članak 23.

- (1) Svatko tko smatra da je žrtva diskriminacije ili da mu je diskriminacijom povrijeđeno neko pravo može tražiti zaštitu toga prava u postupku u kojemu se odlučuje o tomu pravu kao glavnom pitanju, a može tražiti i zaštitu u posebnom postupku za zaštitu od diskriminacije sukladno Zakonu o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj 59/09).
- (2) Žrtva diskriminacije, prema odredbama ovoga Zakona, ima pravo na naknadu štete prema propisima kojima se uređuju obvezni odnosi.
- (3) Sve odluke nadležnih sudbenih tijela donesene povodom povrede neke od odredaba ovoga Zakona će sudovi na razini Bosne i Hercegovine dostaviti Agenciji za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, a sudovi u entitetima Bosne i Hercegovine Gender centru Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centru Republike Srpske.

DIO TRINAESTI - OBVEZE NADLEŽNIH ORGANA VLASTI

Članak 24.

- (1) Tijela vlasti na državnoj i entitetskoj razini, kantonalna tijela i tijela jedinica lokalne samouprave, pravne osobe s javnim ovlastima, pravne osobe u većinskom državnom vlasništvu dužni su u granicama svoje nadležnosti poduzeti sve odgovarajuće i potrebne mjere radi provedbe odredaba

- propisanih ovim Zakonom i Gender akcijskim planom Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na:
- a) donošenje programa mjera radi ostvarenja ravnopravnosti spolova u svim područjima i na svim razinama vlasti;
 - b) donošenje novih ili izmjenu i dopunu postojećih zakona i drugih propisa radi usklađivanja s odredbama ovoga Zakona i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - c) provedbu aktivnosti i mjera iz Gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine kroz redovite programe rada, uz osiguranje proračunskih sredstava;
 - d) osiguranje prikupljanja, vođenja, analize i prikazivanja statističkih podataka razvrstanih po spolu.
 - e) Sastavni dio programa mjera za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim područjima uključuje, ali se ne ograničava na:
 - f) analizu stanja spolova u određenom području;
 - g) provedbu donesenih državnih politika kroz akcijske planove za ravnopravnost spolova;
 - h) mjere za otklanjanje uočene neravnopravnosti spolova u određenom području.
- (2) Nadležna zakonodavna, izvršna i tijela uprave svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini obvezna su utemeljiti odgovarajuće institucionalne mehanizme za ravnopravnost spolova koji će provoditi Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, koordinirati realizaciju programskih ciljeva iz Gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine i osigurati provedbu međunarodnih standarda u području ravnopravnosti spolova.
- (3) Nadležna državna, entitetska i kantonalna tijela vlasti, kao i tijela jedinica lokalne samouprave dužna su sve propise i druge akte iz svoje nadležnosti, prije upućivanja u zakonsku proceduru, dostaviti na mišljenje institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova iz stavka (2) ovoga članka radi usuglašavanja s odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

DIO ČETRNAESTI - PRAĆENJE I NADZOR NAD PROVEDBOM OVOG ZAKONA

Članak 25.

- (1) Nadzor nad provedbom ovog zakona obavlja Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice (u daljnjem tekstu: Ministarstvo).
- (2) Radi praćenja primjene ovog Zakona, u okviru Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, osniva se Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija).
- (3) Agencija se organizira i radi sukladno posebnoj odluci koju, na prijedlog Ministarstva iz stavka (1) ovog članka, donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Članak 26.

Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine u granicama svojih nadležnosti obavlja sljedeće poslove:

- a) prati i analizira stanje ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini na temelju izvješća koje sastavlja Agencija i izvješća entitetskih gender centara i o tomu godišnje izvješćuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. O rezultatima analiza i praćenja može sastavljati posebna izvješća, mišljenja, sugestije i preporuke nadležnim tijelima na državnoj razini vlasti;
- b) utvrđuje metodologiju izrade izvješća o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini;
- c) inicira i koordinira izradbu gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine, u suradnji s entitetskim gender centrima, a koji usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
- d) prati primjenu i koordinira aktivnosti sa svim relevantnim subjektima u procesu provedbe Gender akcijskog plana Bosne i Hercegovine iz članka 24. stavak (2) ovoga Zakona;
- e) surađuje s institucionalnim mehanizmima za ravnopravnost spolova u institucijama na državnoj razini vlasti;
- f) u postupku pripreme nacrtu i prijedloga zakona, podzakonskih i drugih normativnih akata, strategija, planova i programa, a prije dostavljanja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, daje mišljenje o usuglašenosti

navedenih akata s ovim Zakonom i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;

- g) daje inicijativu i sudjeluje u pripremi zakona, podzakonskih i drugih akata, strategija, planova i programa koji se donose na razini Bosne i Hercegovine, radi utvrđivanja mjera za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim područjima društvenog života;
- h) daje inicijativu za pokretanje postupka za izmjene i dopune propisa u slučaju neusuglašenosti s odredbama ovoga Zakona, domaćim i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
- i) prima i obrađuje molbe, žalbe i predstavke osoba i skupina osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ovoga Zakona;
- j) Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine donosi Jedinstvena pravila za primanje i obradu molbi, žalbi i predstavki osoba i skupina osoba iz točke 9. ovoga članka;
- k) predstavlja i koordinira aktivnosti, u granicama svoje nadležnosti, na međunarodnoj i regionalnoj razini,
- l) nadzire provedbu ovog Zakona i, u suradnji s Gender centrom Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centrom Republike Srpske, priprema izvješća o ispunjavanju međunarodnih obveza u području ravnopravnosti spolova;
- m) surađuje s nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda;
- n) provodi aktivnosti za promicanje ravnopravnosti spolova;
- o) obavlja ostale poslove radi provedbe ovog Zakona.

Članak 27.

- (1) Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske prate primjenu Zakona na entitetskoj razini i u tu svrhu posebno obavljaju sljedeće poslove:

- a) prate usuglašenost zakona i drugih akata, politika, strategija, planova i programa koji se donose na entitetskoj razini s domaćim i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova;
 - b) daju mišljenje o usuglašenosti zakona i drugih akata, politika, strategija, planova i programa koji se donose na entitetskoj razini s odredbama ovoga Zakona i drugim domaćim i međunarodnim standardima za ravnopravnost spolova i pokreću inicijative za usuglašavanje;
 - c) prate i analiziraju stanje ravnopravnosti spolova u entitetima;
 - d) pripremaju i izrađuju redovita i posebna izvješća o stanju ravnopravnosti spolova u određenim područjima, pripremaju i sastavljaju informacije, mišljenja i preporuke koje dostavljaju entitetskim vladama i drugim nadležnim tijelima i organima;
 - e) primaju i obrađuju molbe, žalbe i predstavke osoba i skupina osoba u kojima se ukazuje na povrede nekog prava iz ovoga Zakona u skladu s Jedinstvenim pravilima iz članka 26. stavak (1) točka i) ovoga Zakona;
 - f) surađuju s institucionalnim mehanizmima iz članka 24. stavak (2) ovoga Zakona;
 - g) predstavljaju i koordiniraju aktivnosti, u granicama svoje nadležnosti, na regionalnoj razini;
 - h) surađuju s nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda;
 - i) pružaju stručnu i savjetodavnu podršku i pomoć svim institucijama sustava i drugim partnerima.
- (2) Gender centar Federacije Bosne i Hercegovine i Gender centar Republike Srpske obavljaju i druge poslove u vezi s unapređenjem i promicanjem ravnopravnosti spolova u entitetima.

Članak 28.

Mjerodavni organi vlasti i druge državne institucije, poslodavci, te druge pravne i fizičke osobe, dužni su pružiti sve potrebne informacije i omogućiti uvid u dokumentaciju na zahtjev Agencije, Gender centra FBiH i Gender centra RS odmah, a najkasnije u roku od 15 dana.

DIO PETNAESTI - KAZNENE ODREDBE**Članak 29.**

Tko čini nasilje, uznemiravanje ili seksualno uznemiravanje utemeljeno na spolu kojim se ugrožava mir, duševno zdravlje i tjelesni integritet kaznit će se kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina.

Članak 30.

(1) Novčanom kaznom od 1.000 KM do 30.000 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- ne poduzme odgovarajuće mjere i efikasne mehanizme zaštite protiv diskriminacije na temelju spola, uznemiravanja i seksualnog uznemiravanja;
 - ne poduzme odgovarajuće mjere radi eliminacije i sprečavanja zabranjene diskriminacije na temelju spola u radu i radnim odnosima kako je definirano članku 12. i 13. ovog Zakona;
 - ne osigura planove, programe i metodologije u obrazovnim institucijama koje će jamčiti eliminaciju stereotipnih programa, koji za posljedicu imaju diskriminaciju i nejednakost među spolovima;
 - ne razvrstava po spolu statističke podatke i informacije, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju;
 - ne omogućiti javnosti uvid u statističke podatke koje se vode shodno ovim Zakonom;
 - na uvredljiv, omalovažavajući ili ponižavajući način predstavlja bilo koju osobu javno, s obzirom na spol.
- (2) Za prekršaj iz stavka (1) ovoga članka kaznit će se novčanom kaznom od 100 KM do 1.000 KM i odgovorna osoba u pravnoj osobi kao i pojedinci koji samostalno obavljaju djelatnost osobnim radom sredstvima u vlasništvu građana.
- (3) Niti jedna odredba ovoga članka ne može se tumačiti kao ograničavanje ili umanjivanje prava na vođenje kaznenog ili građanskog postupka, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.
- (4) Do donošenja odgovarajućeg zakona o prekršajima Bosne i Hercegovine, prekršajni postupak po odredbama ovoga Zakona vodit će tijela mjerodavna za ovaj postupak u entitetima i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.
- (5) Novčana kazna naplaćuje se u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine.
- (6) Rješenja o prekršajima se izvršavaju sukladno važećem zakonu entiteta, odnosno Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Članak 31.

Procesuiranje i donošenje odluka radi kaznenih djela i djela prekršaja utvrđenih ovim Zakonom žurne je naravi i ima prioritet u radu mjerodavnih organa.

DIO ŠESNAESTI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**Članak 32.**

- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice predložit će osnivanje Agencije za ravnopravnost spolova u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- Svi državni i entitetski zakoni, kao i drugi odgovarajući propisi usuglasit će se s odredbama ovoga Zakona, najkasnije u roku od 6 mjeseci.

Članak 33.

Pročišćeni tekst Zakona bit će objavljen u "Službenom glasniku BiH".

Broj 01/1,02/1-02-3-23/10
25. ožujka 2010. godine

Predsjedatelj Ustavno-pravnog povjerenstva Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH	Predsjedatelj Ustavno-pravnog povjerenstva Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
Šefik Džaferović, v. r.	Ivo Miro Jović, v. r.

Na osnovu člana 15. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti polova u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH" broj 102/09); te člana 41. stav 1) tачка (и)

Пословника Представничког дома ("Службени гласник БиХ", бројеви 33/06, 41/06, 81/06, 91/06, 91/07 и 87/09) и члана 26. став 1) тачка (и) Пословника Дома народа ("Службени гласник БиХ", бр. 33/06, 41/06, 91/06 и 91/07), Уставноправна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине на 95. сједници одржаној дана 19. марта 2010. године, и Уставноправна комисија Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине на 54. сједници, одржаној дана 25. марта 2010. године, утврдиле су пречишћени текст Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини, ("Службени гласник БиХ" бројеви 16/03 и 102/09) у којем су назначени дани ступања на снагу наведеног закона и његове измјене и допуне.

ЗАКОН**О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ****ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ****ДИО ПРВИ - ОПШТЕ ОДРЕДБЕ****Члан 1.**

Овим Законом уређује се, промовише и штити равноправност полова, гарантују једнаке могућности и равноправан третман свих лица без обзира на пол, у јавној и у приватној сфери друштва, те уређује заштита од дискриминације по основу пола.

Члан 2.

- Лица мушког и женског пола су равноправна.
- Пуна равноправност полова гарантује се у свим областима друштва, укључујући, али не ограничавајући се на области образовања, економије, запошљавања и рада, социјалне и здравствене заштите, спорта, културе, јавног живота и медија, без обзира на брачно и породично стање.
- Дискриминација на основу пола и полне оријентације је забрањена.
- Дискриминацијом се не сматра увођење, доношење и спровођење привремених посебних мјера с циљем отклањања постојеће неравноправности, промовисања једнакости и заштите равноправности полова.
- Дискриминацијом по основу пола не сматра се норма, критеријум или пракса коју је могуће објективно оправдати постизањем законитог циља, пропорционалног предузетим нужним и оправданим мјерама.

ДИО ДРУГИ - ДИСКРИМИНАЦИЈА**Члан 3.**

- Дискриминација по основу пола је свако стављање у неповољнији положај било којег лица или групе лица засновано на полу због којег се лицима или групи лица отежава или негира признавање, уживање или остваривање људских права или слобода.
- У својим облицима дискриминација може бити директна, индиректна, узнемиравање, сексуално узнемиравање, подстицање на дискриминацију и насиље по основу пола.

Члан 4.

- Директна дискриминација по основу пола постоји када је лице или група лица била третирана, третира се или може бити третирана неповољније у односу на друго лице или групу лица у истој или сличној ситуацији.
- Индиректна дискриминација по основу пола постоји када је привидно неутрална правна норма, критеријум или пракса једнака за све доводила, доводи или би могла довести у неповољнији положај лице или групу лица једног пола у поређењу са лицем или групом лица другог пола.

Члан 5.

- Узнемиравање је свако нежељено понашање по основу пола којим се жели повриједити достојанство лица или групе лица и створити застрашујуће, непријатељско, деградирајуће, понижавајуће или увредљиво окружење или којим се постиже такав učinak.
- Сексуално узнемиравање је сваки нежељени облик вербалног, невербалног или физичког понашања полне природе којим се жели повриједити достојанство лица или групе лица, или којим се постиже такав učinak, нарочито кад то понашање ствара застрашујуће, непријатељско, деградирајуће, понижавајуће или увредљиво окружење.

- (3) Подстицање на дискриминацију по основу пола, ако је почињено са намјером, изједначава се са дискриминацијом у смислу члана 3. овог закона.

Члан 6.

- (1) Насиље по основу пола је забрањено.
- (2) Насиље по основу пола је свако дјеловање којим се наноси или може бити нанесена физичка, психичка, сексуална или економска штета или патња, као и пријетња таквим дјеловањем које спутава лице или групу лица да ужива у својим људским правима и слободама у јавној и приватној сфери живота.
- (3) Насиље по основу пола укључује, али се не ограничава, на:
 - a) насиље које се дешава у породици или домаћинству;
 - b) насиље које се дешава у широј заједници;
 - c) насиље које почине или толеришу органи власти и други овлашћени органи и појединци;
 - d) насиље по основу пола у случају оружаних сукоба.
- (4) Надлежне власти обавезне су да предузму одговарајуће мјере ради елиминације и спречавања насиља на основу пола у јавној и приватној сфери живота, те да обезбиједи инструменте пружања заштите, помоћи и накнаде жртвама.
- (5) Надлежне власти обавезне су да предузму одговарајуће мјере, укључујући а не ограничавајући се на област образовања ради елиминације предрасуда, обичаја и свих других пракси заснованих на идеји инфериорности или супериорности било којег пола, као и на стереотипним улогама лица мушког и женског пола. Ово укључује, али није ограничено на едукацију и подизање свијести међу државним службеницима у јавности и на друге начине.

Члан 7.

Виктимизација је облик дискриминације који постоји када се лице или група лица доведе у неповољнији положај због одбијања налога за дискриминаторским поступањем, пријаве дискриминације, свједочења у поступку заштите од дискриминације по основу пола или ако је на било који други начин учествовала у поступку вођеном због дискриминације по основу пола.

Члан 8.

- (1) Посебне мјере уводе се привремено ради остваривања стварне равноправности полова и не сматрају се дискриминацијом, укључујући норме, критеријуме или праксе које је могуће објективно оправдати легитимним циљем, а морају бити пропорционалне, примјерене и нужне.
- (2) Надлежни државни, ентитетски, кантонални органи и органи јединица локалне самоуправе прописују посебне мјере законима и другим прописима, другим актима, политикама, стратегијама и плановима којима се уређују поједине области друштвеног живота.

ДИО ТРЕЋИ - ДЕФИНИЦИЈЕ

Члан 9.

У смислу овог закона сматра се:

- a) **пол** значи биолошке и психолошке карактеристике по којима се разликују лица мушког и женског пола, а означава и гендер/род као социолошки и културолошки условљену разлику између лица мушког и женског пола и односи се на све улоге и особине које нису условљене или одређене искључиво природним или биолошким факторима, него су прије производ норми, праксе, обичаја и традиције и кроз вријеме су промјенљиви;
- b) **равноправност полова** значи да су лица мушког и женског пола једнако присутна у свим областима јавног и приватног живота, да имају једнак статус, једнаке могућности за остваривање свих права, као и једнаку корист од остварених резултата;
- c) **равноправан третман** свих лица мушког и женског пола подразумијева обезбјеђивање одсуства дискриминације по основу пола;
- d) **једнаке могућности свих лица без обзира на пол** подразумијевају одсуство препрека за економско, политичко и друштвено учешће по основу пола;
- e) **дискриминација у језику** постоји када се користи искључиво један граматички род као генерички појам;

- f) **институционални механизми за равноправност полова** подразумијевају тијела и лица која успостављају надлежни законодавни, извршни и органи управе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини ради спровођења Закона о равноправности полова у БиХ, координирања и реализације програмских циљева из Гендер акционог плана Босне и Херцеговине и обезбјеђивање спровођења међународних стандарда у области равноправности полова;
- g) **Гендер акциони план Босне и Херцеговине** је стратегија којом се дефинишу програмски циљеви за остваривање равноправности полова у свим областима друштвеног живота и рада, у јавној и приватној сфери.

ДИО ЧЕТВРТИ - ОБРАЗОВАЊЕ

Члан 10.

- (1) Сви имају једнака права на образовање, без обзира на пол.
- (2) Образовна институција не смије вршити дискриминацију засновану на полу у вези са:
 - a) условима пријема;
 - b) одбијањем пријема;
 - c) начином пружања услуга и бенефиција;
 - d) искључењем из процеса образовања;
 - e) вредновањем достигнутих резултата у току образовања;
 - f) једнаким условима у стварању каријере и професионалном усмјеравању, стручном усавршавању и стицању диплома;
 - g) у другим могућим случајевима.

Члан 11.

- (1) Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће да планови и програми и методологије осигурају успоставу образовног система, који ће гарантовати елиминацију наставних програма који садрже стереотипну друштвену улогу мушкарца и жене, а који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост полова.
- (2) Садржаји, који промовишу једнакост полова, саставни су дио наставног програма за све нивое образовања.
- (3) Надлежне власти, образовне институције и друга правна лица обезбиједиће ефикасне механизме заштите против дискриминације и сексуалног узнемиравања и неће предузимати никакве дисциплинске или друге казнене мјере према лицу, због чињенице да се он/она жалио/ла на дискриминацију, узнемиравање, или сексуално узнемиравање, или је свједочио/ла о дискриминацији, узнемиравању, или сексуалном узнемиравању.

ДИО ПЕТИ - ЗАПОШЉАВАЊЕ, РАД И ПРИСТУП СВИМ ОБЛИЦИМА РЕСУРСА

Члан 12.

- (1) Сви су равноправни у процесу запошљавања по основу пола.
- (2) У супротности је са овим законом свака дискриминација заснована на полу у процесу понуде запошљавања, отвореног огласа, поступку потуне слободних радних мјеста, радног односа и отказа радног односа, осим у случајевима предвиђеним чланом 8. овог закона.

Члан 13.

- (1) Забрањена дискриминација по основу пола у раду и радним односима је:
 - a) непримјењивање једнаке плате и других бенефиција за исти рад, односно за рад једнаке вриједности;
 - b) онемогућавање напредовања у послу под једнаким условима;
 - c) онемогућавање једнаких услова за образовање, оспособљавање и стручно усавршавање;
 - d) неравномјерна прилагођеност радних и помоћних просторија и опреме послодавца биолошко-физиолошким потребама запослених оба пола;
 - e) различит третман због трудноће, порођаја или кориштења права на породичко одсуство, што укључује и онемогућавање повратка на исти, или једнако плаћен посао у истом нивоу, након истека породичског одсуства, као и различит третман мушкараца и жена у

вези са доношењем одлуке о кориштењу одсуства након рођења дјетета;

- f) било који неповољни третман родитеља или старатеља у усклађивању обавеза из породичног и професионалног живота;
 - g) организовање посла, подјеле задатака или на други начин одређивања услова рада, отказивање радног односа, тако да се на основу пола или брачног статуса запосленику додјељује неповољнији статус у односу на друге запослене;
 - h) свака друга радња, или дјело које представља неки од облика директне или индиректне дискриминације утврђене чланом 4. овог Закона.
- (2) Послодавац је дужан предузети ефикасне мјере у циљу спречавања узнемиравања, сексуалног узнемиравања и дискриминације по основу пола у раду и радним односима утврђеним ставом (1) овог члана, те не смије предузимати никакве мјере према запосленом/ој због чињенице да се он/она жалио/ла на узнемиравање, сексуално узнемиравање и дискриминацију по основу пола.

Члан 14.

- (1) Општи и посебни колективни уговори треба да буду усклађени са одредбама овог закона и обезбиједи једнаке могућности без обзира на пол.
- (2) Синдикати и удружења послодавца имаће посебну улогу у обезбјеђењу једнаке заштите права на рад и услова при запошљавању и обезбиједити да не постоји дискриминација на основу пола међу члановима, било да је директна или индиректна.

Члан 15.

- (1) Сви имају једнака права приступа економском пословању, без обзира на пол, што подразумијева једнак третман у приступу свим економским ресурсима, приватизацији, приступу и кориштењу кредита и других облика финансијске помоћи, дозвола и регистрација за пословање, као и услова за њихово добијање.
- (2) Једнак третман и једнаке могућности, те елиминација дискриминације обезбиједиће се и за жене на селу, како би се омогућило њихов економски опстанак и опстанак њихове породице.

ДИО ШЕСТИ - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Члан 16.

- (1) Сви имају једнака права на социјалну заштиту без обзира на пол.
- (2) Забрањена је дискриминација на основу пола у кориштењу свих облика социјалних права утврђених важећим законима, а посебно у случајевима:
 - a) доношења захтјева за остваривање било којег права из области социјалне заштите;
 - b) поступка утврђивања и начина кориштења социјалних права и утврђених бенефиција;
 - c) престанка уживања утврђених права.

Члан 17.

Надлежне власти обезбиједиће да закони и други акти, те механизми, који се односе на приступ и кориштење социјалне заштите, нису дискриминирајући по основу пола, било директно или индиректно.

ДИО СЕДМИ - ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Члан 18.

- (1) Сви имају једнако право на здравствену заштиту, доступност здравственим услугама, укључујући и оне које се односе на планирање породице, без обзира на пол.
- (2) Здравствене институције предузеће све мјере у циљу спречавања дискриминације по основу пола у кориштењу свих облика здравствене заштите.
- (3) Надлежни органи власти предузеће посебне мјере у циљу заштите и унапређења репродуктивног здравља жена.

ДИО ОСМИ - СПОРТ И КУЛТУРА

Члан 19.

- (1) Сви имају једнака права и могућности учешћа и приступа спортском и културном животу без обзира на пол.
- (2) Надлежни органи власти, институције и правна лица дужни су предузети све мјере у циљу спречавања дискриминације по основу пола, а ради обезбјеђења једнаких могућности за:
 - a) приступ грани спорта или културном правцу;
 - b) развој и пружање подршке појединим гранама спорта или културног правца;
 - c) додјељивање награда заједнице за изузетна спортска и културна достигнућа унутар исте гране спорта или културног правца.

ДИО ДЕВЕТИ - ЈАВНИ ЖИВОТ

Члан 20.

- (1) Државна тијела на свим нивоима организације власти и тијела локалне самоуправе, укључујући законодавну, извршну и судску власт, политичке партије, правна лица с јавним овлашћењима, правна лица која су у власништву или под контролом државе, ентитета, кантона, града или општине или над чијим радом јавни орган врши контролу, обезбиједиће и промовисати равноправну заступљеност полова у управљању, процесу одлучивања и представљању. Ова обавеза постоји и за све овлашћене предлагаче приликом избора представника и делегација у међународним организацијама и тијелима.
- (2) Равноправна заступљеност полова постоји у случају када је један од полова заступљен најмање 40% у тијелима из става (1) овог члана.
- (3) Дискриминацијом по основу пола сматра се ситуација када не постоји равноправна заступљеност из става (2) овог члана.
- (4) Тијела из става (1) овог члана у циљу остваривања равноправне заступљености полова и отклањања дискриминације дужна су доносити посебне мјере прописане чланом 8. овог закона.

ДИО ДЕСЕТИ - МЕДИЈИ

Члан 21.

- (1) Сви имају право приступа медијима без обзира на пол.
- (2) Забрањено је јавно приказивање и представљање било којег лица на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин, с обзиром на пол.
- (3) Медији су дужни кроз програмске концепте развијати свијест о равноправности полова.

ДИО ЈЕДАНАЕСТИ- СТАТИСТИЧКЕ ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 22.

- (1) Сви статистички подаци и информације, који се прикупљају, евидентирају и обрађују у државним органима на свим нивоима, јавним службама и установама, државним и приватним предузећима и осталим субјектима, морају бити приказани по полу.
- (2) Статистички подаци и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују, у складу са ставом (1) овог члана, морају бити саставни дио статистичке евиденције и доступни јавности.

ДИО ДВАНАЕСТИ - СУДСКА ЗАШТИТА

Члан 23.

- (1) Свако ко сматра да је жртва дискриминације или да му је дискриминацијом повријеђено неко право може тражити заштиту тог права у поступку у којем се одлучује о том праву као главном питању, а може тражити и заштиту у посебном поступку за заштиту од дискриминације у складу са Законом о забрани дискриминације ("Службени гласник БиХ", број 59/09).
- (2) Жртва дискриминације по одредбама овог закона има право на накнаду штете према прописима којима се уређују облигациони односи.
- (3) Све одлуке надлежних судских органа поводом повреде неке од одређби овог закона, биће достављене Агенцији за равноправност полова Босне и Херцеговине од стране судова на нивоу Босне и Херцеговине и Гендер Центру

Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центру Републике Српске од стране судова у ентитетима Босне и Херцеговине

ДИО ТРИНАЕСТИ - ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ВЛАСТИ

Члан 24.

(1) Органи власти на државном и ентитетском нивоу, кантонални органи и органи јединица локалне самоуправе, правна лица с јавним овлашћењима, правна лица у већинском власништву државе, у оквиру својих надлежности, дужни су предузети све одговарајуће и потребне мјере ради спровођења одредаба прописаних овим законом и Гендер акционим планом Босне и Херцеговине, укључујући али не ограничавајући се на:

- a) доношење програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима и на свим нивоима власти;
 - b) доношење нових или измјену и допуну постојећих закона и других прописа ради усклађивања са одредбама овог закона и међународним стандардима за равноправност полова;
 - c) спровођење активности и мјера Гендер акционог плана Босне и Херцеговине кроз редовне програме рада уз обезбјеђење буџетских средстава;
 - d) обезбјеђење прикупљања, вођења, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу.
 - e) Саставни дио програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује али се не ограничава на:
 - f) анализу стања полова у одређеној области;
 - g) спровођење донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова;
 - h) мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области.
- (2) Надлежни законодавни, извршни и органи управе на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини обавезни су основати одговарајуће институционалне механизме за равноправност полова који ће спроводити Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини, координирати реализацију програмских циљева из Гендер акционог плана Босне и Херцеговине и обезбиједити спровођење међународних стандарда у области равноправности полова.
- (3) Надлежни државни, ентитетски и кантонални органи власти, као и органи јединица локалне самоуправе дужни су све прописе и друге акте из своје надлежности прије упућивања у законску процедуру доставити на мишљење институционалних механизмима за равноправност полова из става (2) овог члана ради усаглашавања са одредбама Закона о равноправности полова у Босни и Херцеговини.

ДИО ЧЕТРНАЕСТИ - ПРАЋЕЊЕ И НАДЗОР НАД СПРОВОЂЕЊЕМ ОВОГ ЗАКОНА

Члан 25.

- (1) Надзор над спровођењем овог закона обавља Министарство за људска права и избјеглице (у даљњем тексту: Министарство).
- (2) Ради праћења примјене овог закона, у оквиру Министарства за људска права и избјеглице, формира се Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Агенција).
- (3) Агенција се организује и ради у складу са посебном одлуком коју на приједлог Министарства из става (1) овог члана доноси Савјет министара Босне и Херцеговине.

Члан 26.

Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине у оквиру својих надлежности обавља следеће послове:

- a) прати и анализира стање равноправности полова у Босни и Херцеговини на основу извјештаја које сачињава Агенција и извјештаја ентитетских гендер центара и о томе годишње извјештава Савјет министара Босне и Херцеговине. На основу резултата анализа и праћења,

сачињава посебне извјештаје, мишљења, сугестије и препоруке ради упућивања надлежним тијелима на државном нивоу;

- b) утврђује методологију израде извјештаја о равноправности полова у Босни и Херцеговини;
- c) иницира и координира израду гендер акционог плана Босне и Херцеговине, у сарадњи са ентитетским гендер центрима, а који усваја Савјет министара Босне и Херцеговине;
- d) прати примјену и врши координацију активности са свим релевантним субјектима у процесу спровођења Гендер акционог плана Босне и Херцеговине из члана 24. став (2) овог Закона;
- e) сарађује са институционалним механизмима за равноправност полова у институцијама на државном нивоу;
- f) у поступку припреме нацрта и предлога закона, подзаконских и других нормативних аката, стратегија, планова и програма, а прије достављања Савјету министара Босне и Херцеговине, даје мишљење о усаглашености наведених аката са овим законом и међународним стандардима о равноправности полова;
- g) даје иницијативу и учествује у припреми закона, подзаконских и других аката, стратегија, планова и програма, који се доносе на нивоу Босне и Херцеговине, с циљем утврђивања мјера за постизање равноправности полова у свим областима друштвеног живота;
- h) даје иницијативу за покретање поступка за измјене и допуне прописа у случају неусаглашености са одредбама овог закона, домаћим и међународним стандардима о равноправности полова;
- i) прима и обрађује молбе, жалбе и представке лица и група лица у којима се указује на повреду неког права из овог закона;
- j) Агенција за равноправност полова Босне и Херцеговине доноси Јединствена правила за примање и обрађивање молби, жалби и представки лица и група лица из тачке 9. овог члана;
- k) представља и координира активности, у оквиру своје надлежности, на међународном и регионалном нивоу;
- l) надзире спровођење овог закона и у сарадњи са Гендер центром Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центром Републике Српске припрема извјештаје о испуњавању међународних обавеза у области равноправности полова;
- m) сарађује са невладиним организацијама које се баве заштитом људских права и слобода;
- n) спроводи активности на промоцији равноправности полова;
- o) обавља остале послове с циљем спровођења овог закона.

Члан 27.

- (1) Гендер центар Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центар Републике Српске прате примјену Закона на нивоу ентитета и у ту сврху нарочито обављају следеће послове:
 - a) прате усаглашеност закона и других аката, политика, стратегија, планова и програма који се доносе на нивоу ентитета, са домаћим и међународним стандардима за равноправност полова;
 - b) дају мишљење о усаглашености закона и других аката, политика, стратегија, планова и програма које се доносе на нивоу ентитета са одредбама овог закона и другим домаћим и међународним стандардима за равноправност полова и покрћу иницијативе за усаглашавање;
 - c) прате и анализирају стање равноправности полова у ентитетима;
 - d) припремају и сачињавају редовне и посебне извјештаје о стању равноправности полова у одређеним областима, припремају и сачињавају информације, мишљења и препоруке које достављају владама ентитета и другим надлежним органима и тијелима;
 - e) примају и обрађују молбе, жалбе и представке лица и група лица у којима се указује на повреду неког права из

- овог закона у складу са Јединственим правилима из члана 26. став (1) тачка и. овог Закона;
- f) сарађују са институционалним механизмима из члана 24. став (2) овог Закона;
 - g) представљају и координирају активности, у оквиру своје надлежности, на регионалном нивоу;
 - h) сарађују са невладиним организацијама које се баве заштитом људских права и слобода;
 - i) пружају стручну и саветодавну подршку и помоћ свим институцијама система и другим партнерима.
- (2) Гендер центар Федерације Босне и Херцеговине и Гендер центар Републике Српске обављају и друге послове у вези са унапређењем и промоцијом равноправности полова у ентитетима.

Члан 28.

Надлежни органи власти и друге државне институције, послодавци, те друга правна и физичка лица, дужни су да пруже све потребне информације и омогуће увид у документацију на захтјев Агенције, Гендер центра ФБиХ и Гендер центра РС одмах, а најкасније у року од 15 дана.

ДИО ПЕТНАЕСТИ - КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 29.

Ко по основу пола врши насиље, узнемиравање или сексуално узнемиравање којим се угрожава мир, душевно здравље и физички интегритет казниће се казном затвора у трајању од шест мјесеци до пет година.

Члан 30.

(Новчана казна за прекршај)

- (1) Новчаном казном од 1.000 КМ до 30.000 КМ казниће се за прекршај правно лице ако:
 - a) не предузме одговарајуће мјере и ефикасне механизме заштите против дискриминације по основу пола, узнемиравања и сексуалног узнемиравања;
 - b) не предузме одговарајуће мјере ради елиминисања и спречавања забрањене дискриминације по основу пола у раду и радним односима како је дефинисано чл. 12. и 13. овог Закона;
 - c) не обезбиди планове, програме и методологије у образовним институцијама, које ће гарантовати елиминацију стереотипних програма, који за последицу имају дискриминацију и неједнакост међу половима;
 - d) не разврстава по полу статистичке податке и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују;
 - e) не омогући јавности увид у статистичке податке који се воде сходно овом закону;
 - f) на увредљив, омаловажавајући или понижавајући начин представља било које лице јавно, с обзиром на пол.
- (2) За прекршај из става (1) овог члана казниће се новчаном казном од 100 КМ до 1.000 КМ и одговорно лице у правном лицу, као и појединци који самостално обављају дјелатност личним радом средствима у својини грађана.
- (3) Ниједна одредба овог члана не може се тумачити као ограничавање или умањивање права на вођење кривичног или грађанског поступка, под условима прописаним овим законом.
- (4) До доношења одговарајућег закона о прекршајима Босне и Херцеговине, прекршајни поступак по одредбама овог закона водиће органи надлежни за овај поступак у ентитетима и Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине.
- (5) Новчана казна наплаћује се у корист Буџета институција Босне и Херцеговине.
- (6) Рјешења о прекршајима извршавају се у складу са важећим законом ентитета, односно Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Члан 31.

Процесуирање и доношење одлука због кривичног дјела и дјела прекршаја утврђених овим законом хитне је природе и има приоритет у раду надлежних органа.

ДИО ШЕСНАЕСТИ - ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 32.

- (1) Министарство за људска права и избјеглице предложиће формирање Агенције за равноправност полова у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог Закона.
- (2) Сви државни и ентитетски закони, као и други одговарајући прописи ускладит ће се с одредбама овог Закона, најкасније у року од 6 мјесеци.

Члан 33.

Пречишћени текст Закона биће објављен у "Службеном гласнику БиХ".

Број 01/1,02/1-02-3-23/10
25. марта 2010. године

Председавајући Уставноправне комисије Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ Шефик Цаферовић , с. р.	Председавајући Уставноправне комисије Дома народа Парламентарне скупштине БиХ Иво Мирко Јовић , с. р.
--	--

173

На основу члана IV. 4. а) Устава Босне и Херцеговине, Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, на 73. сједници Представничког дома, одржаној 10., 16. и 23. марта 2010. године, и на 44. сједници Дома народа, одржаној 9. априла 2010. године, усвојила је

ZAKON**O IZMJENAMA ZAKONA O KLASIFIKACIJI DJELATNOSTI U BOSNI I HERCEGOVINI**

Члан 1.

У Закону о класификацији дјелатности у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 76/06 и 100/08) у члану 7. ст. (1) и (4) мијенјају се и гласе:

- "(1) Ентитети и Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Брчко Дистрикт) могу предлагати разраду класификације дјелатности на додатне нивое који нису одређени Одлуком о КДБИХ из члана 6. овог закона.
- (4) Агенција, ентитетски заводи и Брчко Дистрикт дужни су услажити приједлоге разраде на додатне нивое из става (1) овог члана."

Члан 2.

Члан 9. мијенја се и гласи:

"Члан 9.

(Хијерархијске категорије КДБИХ)

- (1) Хијерархијске категорије групиранија КДБИХ привредних и других субјеката одређује Агенција у сарадњи с ентитетским заводима за статистику Одлуком о КДБИХ из члана 6. овог закона.
- (2) Хијерархијске категорије групиранија КДБИХ из става (1) овог члана морају бити усклађене са условима из члана 5. овог закона."

Члан 3.

У члану 12. став (1) мијенја се и гласи:

- "(1) Субјекти из члана 10. овог закона и њихови дијелови разврставају се у хијерархијске категорије КДБИХ у складу с Одлуком о КДБИХ из члана 6. овог закона, према дјелатности коју обављају."
- Ставови (3) и (4) бришу се.

Члан 4.

- (1) Ентитетски закони и закон Брчко Дистрикта, којима се уређује класификација дјелатности, ускладит ће се с овим законом у року од 90 дана од дана његовог ступања на снагу.
- (2) Ентитети и Брчко Дистрикт донјет ће подзаконске акте о разврставању субјеката из члана 10. овог закона, у складу с овим законом и Одлуком о КДБИХ из члана 6. овог закона, у року од 120 дана од дана почетка примјене овог закона.